

Patologia organizacji osobowości i problematyczne używanie internetu u młodzieży

Pathology of personality organization and problematic Internet use in adolescents

Ewa Wojtynkiewicz¹, Karolina Głogowska¹, Marcin Sękowski²

¹Wydział Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

²Instytut Psychologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Summary

Aim. Personality organization model was originally used to conceptualize personality pathology in adults. Recently, it has also been increasingly used to understand personality psychopathology in adolescence. Problematic Internet use (PIU) is currently becoming a serious problem in the area of youth mental health and its prevalence is increasing. The aim of our study was to show that the level of pathology of personality structures may be positively associated with the severity of PIU symptoms in adolescents.

Material and methods. Polish adolescents ($N = 443$; 62.5% girls) aged 12 to 18 years ($M = 15.30$; $SD = 2.11$) completed the Inventory of Personality Organization for Adolescents and the Internet Addiction Test.

Results. Research has shown that five dimensions of pathological personality organization explain an additional 18.3% of the variance in PIU (with “Unstable Sense of Self and Others”, and “Arrogance and Mistrust” as significant predictors), in relation to gender and age.

Conclusions. It seems that PIU can be understood as a non-adaptive method of regulating identity difficulties, interpersonal hypersensitivity, and distrust in the world, in which cyberspace becomes a safe place for adolescents to experience themselves and present themselves to others.

Słowa kluczowe: zaburzenia osobowości, używanie Internetu, młodzież

Key words: personality disorders, Internet use, adolescents

Wprowadzenie

Teoria organizacji osobowości Kernberga [1] to jeden z wiodących współczesnych psychoanalitycznych modeli opisujących i wyjaśniających normatywny i patologiczny

rozwój i funkcjonowanie osobowości. Zgodnie z tą teorią opisowe cechy osobowości można rozumieć jako odzwierciedlenie charakteru i organizacji leżących u ich podłoża tak zwanych struktur psychicznych, czyli stabilnych, charakterystycznych dla jednostki wzorców funkcjonowania psychicznego, które w konkretnych kontekstach uruchamiają się w powtarzalny sposób i są na ogół stabilne w czasie. „Strukturalna patologia osobowości” jest klasyfikowana na podstawie stopnia zaburzenia najważniejszych struktur i procesów psychicznych, które przejawiają się m.in. przez: dyfuzję tożsamości (rozumianą jako niestabilne i/lub nierealistyczne poczucie siebie oraz znaczących innych); zniekształcone postrzeganie rzeczywistości, szczególnie społecznej; pierwotne lęki i mechanizmy obronne oraz skłonność do reagowania negatywnym afektem i agresją [1, 2]. Choć model organizacji osobowości Kernberga został pierwotnie zastosowany do konceptualizacji patologii osobowości u osób dorosłych, w ostatnim czasie jest coraz częściej wykorzystywany do zrozumienia psychopatologii osobowości w okresie dorastania [3–7]. Liczne badania potwierdziły, że patologia osobowości może występować w tym okresie rozwoju, wiążąc się z istotnym cierpieniem psychicznym oraz zakłóceniami funkcjonowania nastolatków [8–12].

W ostatnich latach klinicyści i badacze coraz częściej koncentrują się na uzależnieniach behawioralnych, takich jak problematyczne użytkowanie Internetu (PUI), w tym wśród nastolatków [13]. PUI to zachowanie, w którym nadmierne korzystanie z Internetu staje się kluczowym sposobem dostarczania przyjemności i redukcji cierpienia; próby zaprzestania lub kontrolowania korzystania z Internetu kończą się niepowodzeniem, a samo jego używanie powoduje negatywne konsekwencje psychospołeczne [14]. Choć PUI nie jest formalnie uznawane za jednostkę nozologiczną ani w DSM-5-TR, ani w ICD-11, niektórzy badacze podkreślają jego podobieństwo do zachowań uzależnieniowych i zaburzeń kontroli impulsów [15, 16]. Obecnie PUI staje się coraz poważniejszym problemem w obszarze zdrowia psychicznego młodzieży [17], a jego globalna częstość występowania wynosi około 14,2% [18]. Wśród nastolatków rozpowszechnienie PUI wynosi 5–15,2% w Europie i 2,5–26,8% w Azji [19]. Badania wskazują, że nastolatki i młodzi dorośli z ADHD [20], zaburzeniami depresyjnymi [21, 22] oraz zaburzeniami lękowymi (zwłaszcza fobią społeczną i lękiem społecznym) [23] uzyskują wyższe wyniki w zakresie PUI. Badacze podkreślają również, że zależności między tymi zaburzeniami a PUI są złożone, niejasne i często dwukierunkowe [22].

Według modelu Kernberga strukturalna patologia osobowości stanowi podstawę wszystkich specyficznych zaburzeń osobowości oraz wielu zachowań uzależnieniowych [1]. Różne nieadaptacyjne zjawiska związane z osobowością, konceptualnie i treściowo podobne do patologii organizacji osobowości według Kernberga, są powiązane z PUI u nastolatków. Na przykład Fontana i wsp. [24] wykazali, że PUI jest pozytywnie skorelowane z rozwijającymi się zaburzeniami osobowości. Inne badania [25] także sugerują, że PUI u młodzieży może być związane z określonymi aspektami lub przejawami opisanej przez Kernberga patologicznej organizacji osobowości, takimi jak dyfuzja tożsamości, pierwotne lęki i mechanizmy obronne (w tym patologiczna struktura obrony narcystycznej), osłabione testowanie rzeczywistości czy zwiększona agresja. Wykazane w badaniach [26] zależności między PUI a objawami depersonali-

zacji i derealizacji u nastolatków mogą sugerować związek między dyfuzją tożsamości a PUI. Badania Guglielmucciego i wsp. [27] wskazują z kolei, że nastolatki z PUI przejawiają myśli wielkościowe i paranoiczne, co mogłoby sugerować powiązania PUI z pierwotnymi lękami, wyrażającymi się jako nieufność, oraz z patologicznym narcyzmem. Dodatkowo Fontana i wsp. [24, 28] odnotowali pozytywny związek PUI z wrażliwym narcyzmem i narcystycznym zaburzeniem osobowości u młodzieży. Istnieją też doniesienia łączące PUI z psychotyzmem i nietypowymi myślami u nastolatków [29], co wiązałoby PUI z zaburzeniami testowania rzeczywistości. Wreszcie PUI łączy się z większą wrogością, agresją wobec innych oraz antagonistycznymi zachowaniami [17, 19], co odpowiadałoby związkowi PUI z opisywaną w modelu Kernberga agresywnością.

Wydaje się, że teoria patologii osobowości Kernberga [1] może stanowić cenne ramy teoretyczne do integracji dotychczasowych ustaleń dotyczących związków między różnymi przejawami nieadaptacyjnego funkcjonowania osobowości a PUI u nastolatków. W tym kontekście warto wspomnieć o wynikach badań Fontany i wsp. [17], którzy opierając się na koncepcji Kernberga, wykazali, że interakcja wybranych patologicznych wymiarów osobowości i nasilenia PUI ma znaczenie dla wyjaśniania problemów internalizacyjnych u młodzieży. Jednak według naszej wiedzy bezpośrednie zależności między wymiarami patologicznej organizacji osobowości a PUI nie zostały dotychczas zbadane. Postawiliśmy hipotezę, że wymiary patologii osobowości według Kernberga [1] mogą być pozytywnie powiązane z nasileniem PUI u nastolatków. Celem naszego badania było przetestowanie tej hipotezy na polskiej próbie adolescentów, a tym samym poszerzenie wiedzy na temat związku między organizacją osobowości a PUI wśród młodzieży.

Wcześniejsze ustalenia wskazują na powiązanie PUI oraz różnych aspektów patologicznego funkcjonowania osobowości z płcią i wiekiem u młodzieży. Ukazywano, że płeć może zarówno różnicować nasilenie, jak i nie różnicować nasilenia PUI wśród adolescentów [30–32], podobnie jak wiek [33, 34], oraz że osobowościowe korelaty PUI u chłopców i dziewcząt w okresie adolescencji mogą być odmienne [14, 19, 26, 29, 35]. W związku z tym przeprowadzone przez nas analizy wielozmiennowe wykonane zostaną przy kontroli płci i wieku. Pozwoli to pokazać unikalną część zmienności nasilenia PUI wyjaśnianą przez patologiczne aspekty osobowości, obok zmienności i ponad zmienność PUI wyjaśnianą przez wspomniane czynniki socjodemograficzne.

Material

Grupę osób badanych stanowiło 443 polskich nastolatków (62,5% dziewcząt) w wieku od 12 do 18 lat ($M = 15,30$; $SD = 2,11$). W badanej grupie 44% stanowili uczniowie szkoły podstawowej, a pozostali uczęszczali do szkoły średniej. Spośród osób badanych 61% mieszkało na obszarach miejskich, a 39% na wsi. Przed rozpoczęciem badania uzyskano świadomą zgodę na udział w badaniu zarówno od nastolatków, jak i od ich rodziców. Badanie przeprowadzono online w salach lekcyjnych w obecności nauczyciela, przy czym każdy uczeń wypełniał test indywidualnie i anonimowo. Badanie uzyskało pozytywną rekomendację uniwersyteckiej komisji ds. etyki badań naukowych.

Metody

Inwentarz organizacji osobowości dla adolescentów

Inwentarz organizacji osobowości dla adolescentów (*The Inventory of Personality Organization for Adolescents – IPO-A*) [36] został wykorzystany do oceny patologicznej organizacji osobowości. Użyta polska adaptacja IPO-A [30] wykazuje dobrą spójność wewnętrzną oraz potwierdzoną trafność. Narzędzie mierzy 5 wymiarów organizacji osobowości, takich jak: (1) „Agresja” (skłonność do zachowań agresywnych i czerpania przyjemności z cierpienia innych ludzi), (2) „Niestabilny obraz siebie i innych” (niestabilny obraz siebie, silnie kształtowany przez innych, oraz jednowymiarowa, idealizowana reprezentacja innych osób), (3) „Zakłócenia testowania rzeczywistości” (brak zdolności do odróżniania siebie od otoczenia oraz bodźców wewnętrznych od zewnętrznych), (4) „Arogancja i nieufność” (wyższościowy obraz siebie, nadwrażliwość interpersonalna i nieufność związana z paranoicznymi lękami) oraz (5) „Niestabilność celów” (brak zainteresowania długoterminowymi działaniami i zobowiązaniami). Kwestionariusz składa się z 39 pozycji ocenianych w skali od 1 do 5, gdzie wyższe wyniki wskazują na większą patologię. Wyniki w podskalach są średnią wyników pozycji wchodzących w ich skład. W naszym badaniu współczynniki alfa Cronbacha dla podskal IPO-A wynosiły od 0,77 do 0,90.

Test problematycznego używania internetu

Test problematycznego używania internetu (*The Internet Addiction Test – IAT*) [38] został zastosowany do oceny problematycznego używania Internetu. Zawiera on 22 pytania oceniane na 6-punktowej skali Likerta (od 0 – „nigdy” do 5 – „zawsze”). Wyniki powyżej 49 punktów wskazują na ryzyko PUI, a wyższe wartości oznaczają większe nasilenie problemu. W badaniu wykorzystano polską wersję, która ma jednoczynnikową strukturę, wysoką spójność wewnętrzną oraz trafność [39]. Współczynnik alfa Cronbacha w naszym badaniu wyniósł 0,95.

Wyniki

W tabeli 1 przedstawiono statystyki opisowe (średnie oraz odchylenia standardowe) badanych zmiennych oraz dwustronne korelacje między PUI a podskalami IPO-A. W grupie osób badanych 27,8% adolescentów uzyskało wynik powyżej progu wynoszącego 49, wskazującego na ryzyko PUI.

Tabela 1. Korelacje między badanymi zmiennymi i ich statystyki opisowe ($N = 443$)

Wyszczególnienie	<i>M</i> (<i>SD</i>)	1.	2.	3.	4.	5.
1. Agresja	1,98 (0,88)	–				
2. Niestabilny obraz siebie i innych	2,54 (0,78)	0,461***	–			
3. Zakłócenia testowania rzeczywistości	2,19 (1,06)	0,531***	0,476***	–		

dalszy ciąg tabeli na następnej stronie

4. Arogancja i nieufność	2,95 (0,81)	0,554***	0,564***	0,503***	–	
5. Niestabilność celów	3,12 (0,94)	–0,066	–0,002	–0,110*	–0,095*	–
6. Problematiczne używanie Internetu	29,84 (22,42)	0,312***	0,412***	0,249***	0,397***	0,064

* $p < 0,05$; *** $p < 0,001$

W celu zbadania, w jakim stopniu pięć wymiarów organizacji osobowości wyjaśnia wariancję PUI ponad wariancję zmiennej zależnej wyjaśnianą przez płeć i wiek, przeprowadzono hierarchiczną wielokrotną regresję liniową. Choć większość wymiarów IPO-A była umiarkowanie i pozytywnie skorelowana, analiza współczynników inflacji wariancji (*Variance Inflation Factor* – VIF) wskazywała na akceptowalną [40] współliniowość predyktorów (wartości VIF: między 1,02 a 2,00).

W pierwszym kroku analizy regresji stwierdzono, że starszy wiek, lecz nie płeć, wyjaśniał nasilenie PUI ($R^2 = 0,085$). W drugim kroku do modelu wprowadzono podskale IPO-A, co istotnie zwiększyło wyjaśnianą wariancję PIU – o 18,3% ($\Delta R^2 = 0,183$; $p < 0,001$). Oprócz pozytywnej zależności między wiekiem a PUI analiza wykazała również pozytywną korelację między „Arogancją i nieufnością” oraz „Niestabilnym obrazem siebie i innych” a nasileniem PUI (tab. 2).

Tabela 2. Hierarchiczna wielokrotna analiza regresji liniowej problematycznego używania Internetu w zależności od organizacji osobowości ($N = 443$)

Zmienna wynikowa: problematyczne używanie internetu	Model 1			Model 2		
	B	SE	β	B	SE	β
Płeć	–2,404	1,771	–0,063	–0,957	1,651	–0,025
Wiek	2,888***	0,497	0,271	2,541***	0,476	0,239
Agresja	–	–	–	2,136	1,373	0,084
Niestabilny obraz siebie i innych	–	–	–	6,877***	1,506	0,242
Zakłócenia testowania rzeczywistości	–	–	–	1,506	1,152	0,071
Arogancja i nieufność	–	–	–	3,719*	1,596	0,134
Niestabilność celów	–	–	–	1,842	0,983	0,078
F	20,467***			22,470***		
R^2	0,090			0,273		

* $p < 0,05$; *** $p < 0,001$

Dyskusja wyników

Nasze badania wykazały pozytywne zależności między wybranymi wymiarami patologicznej organizacji osobowości a nasileniem objawów PUI u adolescentów. Pokazaliśmy ponadto, że patologiczna organizacja osobowości pozwala na wyjaśnianie nasilenia objawów PUI obok potencjalnych socjodemograficznych korelatów PUI (płeć i wiek) i poza nimi.

W ramach IPO-A na poziomie korelacji dwuzmiennowych z PUI wiązały się pozytywnie i umiarkowanie „Niestabilny obraz siebie i innych” oraz „Arogancja i nieufność”. Ponadto „Agresja” korelowała z objawami PUI pozytywnie i umiarkowanie-słabo, a „Zakłócenia testowania rzeczywistości” – pozytywnie i słabo. Jednak na poziomie korelacji wielozmiennowych, czyli uwzględniających powiązanie wymiarów PIO-A, jak również płeć i wiek badanych adolescentów, istotnymi korelatami objawów PUI były, poza starszym wiekiem, „Niestabilny obraz siebie i innych” oraz „Arogancja i nieufność”. Przeprowadzona przez nas analiza regresji uwzględniała fakt, że różne wymiary IPO-A, a do pewnego stopnia także płeć i wiek (naturalne zmiany w rozwoju osobowości w czasie), wyjaśniać mogą tę samą część zmienności wyników w PUI. Rezultaty analizy regresji pozwoliły pokazać, że „Niestabilny obraz siebie i innych” oraz „Arogancja i nieufność” to dwa najsilniejsze i najpewniejsze korelaty objawów PUI spośród aspektów patologicznej organizacji osobowości.

Zgodnie tym, co sugerują teorie i wyniki badań, PUI można rozumieć m.in. jako nieadaptacyjną metodę regulacji trudności tożsamościowych [17], w której przestrzeń wirtualna staje się miejscem umożliwiającym młodym ludziom doświadczanie siebie w różnorodny sposób oraz prezentowanie się innym. Wydaje się, że Internet stwarza możliwość poszukiwania i odnajdywania różnych definicji własnej tożsamości [41, 42], co może stanowić sposób radzenia sobie z niestabilnym obrazem siebie i innych w kontekście rozwojowego kryzysu tożsamości lub patologicznej dyfuzji tożsamości [1]. Dotychczasowe badania wykazały, że PUI jest powiązane z cechami zaburzeń osobowości z wiązki B [14], takich jak np. osobowość *borderline*, która charakteryzuje się niepełnym, wybiórczym i niestabilnym obrazem siebie oraz innych, a także z doświadczeniami dysocjacyjnymi [24] oraz objawami depersonalizacji i derealizacji [26]. Możliwe, że niestabilny lub zdysocjowany obraz siebie i innych może się łączyć z niekontrolowanym i destrukcyjnym użytkowaniem Internetu przez adolescentów.

Ujawniliśmy ponadto związek między „Arogancją i nieufnością” a PUI w badanej przez nas grupie. Wymiar „Arogancji i nieufności”, obejmujący wyolbrzymiony obraz własnej osoby, wrogość, nadwrażliwość interpersonalną oraz nieufność związaną z paranoicznym lękiem, odnosi się do wielu jawnych i ukrytych cech patologicznego narcyzmu, zgodnie z opisem Kernberga [1]. Dotychczasowe badania (nieoparte na teorii Kernberga) również wykazały związki między PUI a różnymi nieadaptacyjnymi cechami i objawami, które można w pewnym stopniu rozumieć jako przejawy patologicznego narcyzmu. Na przykład Guglielmucci i wsp. [27] oraz Munno i wsp. [35] wykazali, że adolescentów z PUI cechują myśli o własnej wyższości, dziwaczne procesy myślowe, osobliwe przekonania oraz przesładowcza percepcja rzeczywistości. Badacze naświetlili też związki między PUI a wrogością, agresywnymi uczuciami wobec innych [17, 19] oraz antagonistycznymi postawami [25], jak również to, że jednym z najsilniejszych predyktorów PUI jest impulsywność [43]. W badaniach traktujących zaburzenia osobowości z perspektywy nozologicznej odnotowano ponadto związek między podatnym na zranienie narcyzmem lub narcystycznym i antyspołecznym zaburzeniem osobowości a PUI [24, 28].

Podsumowując, wydaje się, że adolescentom zmagającym się z intensywnymi trudnościami tożsamościowymi (wynikającymi z kryzysu lub dyfuzji tożsamości)

i przejawiającym niestabilny obraz siebie lub wyraźne cechy narcystyczne świat wirtualny może zapewniać bezpieczną przestrzeń. W środowisku online mogą oni eksplorować i wyrażać różne aspekty swojej tożsamości z mniejszym lękiem przed społeczną oceną [44]. Odwołując się do perspektywy psychoanalitycznej, Rosegrant [45] zasugerował, że Internet pełni funkcję medium, w którym fragmentaryczne aspekty świadomości, obrazy siebie oraz niewyrażone fantazje znajdują „spoiwo” [29]. Taka potencjalna rola przestrzeni wirtualnej może pomagać adolescentom unikać poczucia dezintegracji osobowości [45], a tym samym łagodzić jej patologię lub zapobiegać jej rozpadowi. Z drugiej strony, przestrzeń wirtualna nie wymaga od adolescentów spójności (np. stwarza im możliwość tworzenia i utrzymywania wielu kont w mediach społecznościowych), co może podtrzymywać fragmentację tożsamości. Muchnick i Buirski [42] uważają, że media społecznościowe są szczególnie atrakcyjne dla adolescentów, ponieważ imitują różne funkcje idealnego obiektu i pozwalają na doświadczenie poczucia bliźniaczego podobieństwa do innych [46]. Możliwe, że dla adolescentów charakteryzujących się niestabilnym obrazem innych i nieufnością media społecznościowe mogą działać czasami jako idealizowane „antidotum” [42], zapewniające ulgę w stanach dezorganizującego afektu i umożliwiające znalezienie idealnego obiektu w świecie wirtualnym, a nie w potencjalnie zagrażającym świecie rzeczywistym. Autorzy ci traktują media społecznościowe jako medium kompensujące brak wrażliwej, responsywnej i autentycznej relacji. Dodatkowo niektórzy autorzy [47] wskazują na komputer jako „mechaniczną matkę”, pełniącą rolę obiektu przejściowego i narzędzia regulacji emocjonalnej. To narzędzie jedynie pozornie naprawia deficyty wynikające z zaburzonej struktury osobowości.

Niniejsze badanie ma kilka ograniczeń. Podczas pomiaru PUI nie określiliśmy konkretnych aktywności podejmowanych w Internecie przez osoby badane, dlatego uzyskane wyniki powinny być uogólniane z ostrożnością na młodzież należącą do różnych specyficznych subgrup użytkowników Internetu. Przeprowadziliśmy badanie przekrojowe, co uniemożliwia wyciągnięcie wniosków dotyczących zależności przyczynowo-skutkowych między organizacją osobowości a PUI. Badaliśmy próbę niekliniczną, dlatego uzyskane wyniki powinny być interpretowane z ostrożnością w odniesieniu do adolescentów z PUI, patologiczną organizacją osobowości lub zdiagnozowanymi zaburzeniami psychicznymi. Ostatecznie zastosowaliśmy wyłącznie kwestionariusz samoopisowy do pomiaru organizacji osobowości, co uniemożliwiło uchwycenie bardziej ukrytych i nieświadomych aspektów funkcjonowania osobowości.

Pomimo tych ograniczeń nasze badanie wnosi, jak się wydaje, istotne implikacje kliniczne dla pracy z adolescentami wykazującymi objawy PUI. PUI może pełnić funkcję strategii regulacyjnej w odpowiedzi na trudności tożsamościowe, odzwierciedlające zarówno kryzysy rozwojowe, jak i dyfuzję tożsamości oraz patologiczny rozwój osobowości. Może również stanowić mechanizm radzenia sobie z nadmierną nieufnością i nadwrażliwością interpersonalną u młodzieży. Postrzeganie PUI jako strategii radzenia sobie z trudnościami osobowościowymi może stanowić podstawę do opracowania interwencji ukierunkowanych na ograniczenie korzystania z Internetu wśród adolescentów wykazujących cechy PUI.

Wnioski

Niniejsze badania wskazują na związki między patologiczną organizacją osobowości wśród adolescentów a korzystaniem przez nich z Internetu. Znaczące wydają się związki zwłaszcza między niestabilnym obrazem siebie i innych oraz odczuwaną arogancją i nieufnością w stosunku do innych a używaniem świata cyfrowego. Rzuca to światło na możliwość rozumienia PUI jako strategii regulującej trudności tożsamościowe i interpersonalne, wynikające albo z normatywnego kryzysu rozwojowego adolescentów, albo z dyfuzji tożsamości będącej wyrazem nienormatywnie kształtującej się organizacji osobowości.

Piśmiennictwo

1. Kernberg OF. *Hatred, emptiness, and hope: Transference-focused psychotherapy in personality disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing; 2023.
2. Caligor E, Clarkin JF. *A psychodynamic model of personality and personality pathology based on object relations theory*. W: Clarkin JF, Fonagy P, Gabbard GO. red. *Psychodynamic therapy for personality disorders: A clinical handbook*. New York: The Guilford Press; 2010. S. 11–35.
3. Biberdzic M, Ensink K, Normandin L, Clarkin JF. *Empirical typology of adolescent personality organization*. J. Adolesc. 2018; 66: 31–48. Doi: 10.1016/j.adolescence.2018.04.
4. Biberdzic M, Grenyer BF, Normandin L, Ensink K, Clarkin JF. *A bifactor model of personality organization in adolescence: The validity of a brief screening measure assessing severity and core domains of functioning*. BMC Psychiatry 2022; 22(1): e459. Doi: 10.1186/s12888-022-03926-y.
5. Kernberg PF, Weiner AS, Bardenstein KK. *Personality disorders in children and adolescents*. New York: Basic Books; 2000.
6. Normandin L, Ensink K, Weiner A, Kernberg OF. *Transference-focused psychotherapy for adolescents with severe personality disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Association Publishing; 2021.
7. Sekowski M, Gambin M, Sharp C. *The relations between identity disturbances, borderline features, internalizing disorders, and suicidality in inpatient adolescents*. J. Pers. Disord. 2021; 35(Suppl B): 29–47. Doi: 10.1521/pedi_2021_35_501.
8. Cicchetti D, Crick NR. *Precursors and diverse pathways to personality disorder in children and adolescents*. Dev. Psychopathol. 2009; 21(3): 683–685. Doi: 10.1017/s0954579409000388.
9. Cohen P, Crawford TN, Johnson JG, Kasen S. *The children in the community study of developmental course of personality disorder*. J. Pers. Disord. 2005; 19(5): 466–486. Doi: 10.1521/pedi.2005.19.5.466.
10. Sharp C, Wall K. *Personality pathology grows up: Adolescence as a sensitive period*. Curr. Opin. Psychol. 2018; 21: 111–116. Doi: 10.1016/j.copsyc.2017.11.010.
11. Shiner RL, Tackett JL. *Personality disorders in children and adolescents*. W: Mash EJ, Barkley RA. red. *Child psychopathology*, 3rd ed. New York: The Guilford Press; 2014. S. 848–896.
12. Stepp SD, Pilkoni PA, Hipwell AE, Loeber R, Stouthamer-Loeber M. *Stability of borderline personality disorder features in girls*. J. Pers. Disord. 2010; 24(4): 460–472. Doi: 10.1521/pedi.2010.24.4.460.

13. Zhu Y, Deng L, Wan K. *The association between parent-child relationship and problematic Internet use among English – and Chinese-language studies: A meta-analysis*. Front. Psychol. 2022; 13: 885819. Doi: 10.3389/fpsyg.2022.885819
14. Laconi S, Vigouroux M, Lafuente C, Chabrol H. *Problematic Internet use, psychopathology, personality, defense and coping*. Comput. Hum. Behav. 2017; 73: 47–54. Doi: 10.1016/j.chb.2017.03.025.
15. Griffiths MD, Kuss DJ, Billieux J, Pontes HM. *The evolution of Internet addiction: A global perspective*. Addict. Behav. 2016; 53: 193–195. Doi: 10.1016/j.addbeh.2015.11.001.
16. Spada MM. *An overview of problematic Internet use*. Addict. Behav. 2014; 39(1): 3–6. Doi: 10.1016/j.addbeh.2013.09.007.
17. Fontana A, Benzi IMA, Cipresso P. *Problematic Internet use as a moderator between personality dimensions and internalizing and externalizing symptoms in adolescence*. Curr. Psychol. 2022; 42: 19419–19428. Doi: 10.1007/s12144-021-02409-9.
18. Meng SQ, Cheng JL, Li YY, Zheng JW, Chang XW, Shi Y i wsp. *Global prevalence of digital addiction in general population: A systematic review and meta-analysis*. Clin. Psychol. Rev. 2022; 92: 102128. Doi: 10.1016/j.cpr.2022.102128.
19. Fumero A, Marrero RJ, Voltes D, Peñate W. *Personal and social factors involved in Internet addiction among adolescents: A meta-analysis*. Comput. Hum. Behav. 2018; 86: 387–400. Doi: 10.1016/j.chb.2018.05.005.
20. Coutelle R, Balzer J, Rolling J, Lalanne L. *Problematic gaming, psychiatric comorbidities, and adolescence: A systematic review of the literature*. Addict. Behav. 2024; 157: 108091. Doi: 10.1016/j.addbeh.2024.108091.
21. Jia J, Tong W, Wang X, Fang X. *The comorbidity mechanism of problematic internet use and depression among Chinese college students: A cross-lagged panel network analysis*. Addict. Behav. 2024; 156: 108057. Doi: 10.1016/j.addbeh.2024.108057.
22. Zhang J, Wang E, Zhang L, Chi X. *Internet addiction and depressive symptoms in adolescents: Joint trajectories and predictors*. Front. Public Health 2024; 12: 1374762. Doi: 10.3389/fpubh.2024.1374762.
23. Wang J, Chen J, Wang P, Zhang S, Li Q, Lu S i wsp. *Identifying Internet addiction profiles among adolescents using latent profile analysis: Relations to aggression, depression, and anxiety*. J. Affect. Disord. 2024; 359: 78–85. Doi: 10.1016/j.jad.2024.05.082.
24. Fontana A, Callea A, Casini E, Curti V. *Rejection sensitivity and internet addiction in adolescence: Exploring the mediating role of emerging personality disorders*. Clin. Neuropsychiatry 2018; 15(4): 206–214.
25. Amendola S, Spensieri V, Biuso GS, Cerutti R. *The relationship between maladaptive personality functioning and problematic technology use in adolescence: A cluster analysis approach*. Scand. J. Psychol. 2020; 61(6): 809–818. Doi: 10.1111/sjop.12664.
26. Schimmenti A, Musetti A, Costanzo A, Terrone G, Maganuco NR, Rinella A i wsp. *The unfabulous four: Maladaptive personality functioning, insecure attachment, dissociative experiences, and problematic Internet use among young adults*. Int. J. Ment. Health Addict. 2021; 19(2): 447–461. Doi: 10.1007/s11469-019-00079-0.
27. Guglielmucci F, Saroldi M, Zullo G, Munno D, Granieri A. *Personality profiles and problematic Internet use in a sample of Italian adolescents*. Clin. Neuropsychiatry 2017; 14(1): 94–103.
28. Fontana A, Benzi IMA, Ghezzi V, Cianfanelli B, Sideli L. *Narcissistic traits and problematic Internet use among youths: A latent change score model approach*. Pers. Individ. Dif. 2023; 212: 112265. Doi: 10.1016/j.paid.2023.112265.

29. Gervasi AM, La Marca L, Lombardo E, Mannino G, Iacolino C, Schimmenti A. *Maladaptive personality traits and Internet addiction symptoms among young adults: A study based on the alternative DSM-5 model for personality disorders*. Clin. Neuropsychiatry 2017; 14(1): 20–28.
30. Baloğlu M, Şahin R, Arpacı I. *A Review of recent research in problematic Internet use: Gender and cultural differences*. Curr. Opin. Psychol. 2020; 36: 124–129.
31. Tóth-Király I, Morin AJS, Hietajärvi L, Salmela-Aro K. *Longitudinal trajectories, social and individual antecedents, and outcomes of problematic Internet use among late adolescents*. Child Dev. 2021; 92(4): e653–e673. Doi: 10.1111/cdev.13525.
32. Kim KM, Kim H, Choi JW, Kim SY, Kim JW. *What types of Internet services make adolescents addicted? Correlates of problematic Internet use*. Neuropsychiatr. Dis. Treat. 2020; 16: 1031–1041.
33. Gómez P, Rial A, Braña T, Golpe S, Varela J. *Screening of problematic Internet use among Spanish adolescents: Prevalence and related variables*. Cyberpsychol. Behav. Soc. Netw. 2017; 20(4): 259–267. Doi: 10.1089/cyber.2016.0262
34. Nakayama H, Ueno F, Mihara S, Kitayuguchi T, Higuchi S. *Relationship between problematic Internet use and age at initial weekly Internet use*. J. Behav. Addict. 2020; 9(1): 129–139. Doi: 10.1556/2006.2020.00009
35. Munno D, Cappellin F, Saroldi M, Bechon E, Guglielmucci F, Passera R i wsp. *Internet addiction disorder: Personality characteristics and risk of pathological overuse in adolescents*. Psychiatry Res. 2017; 248: 1–5. Doi: 10.1016/j.psychres.2016.11.008.
36. Biberdzic M, Ensink K, Normandin L, Clarkin JF. *Psychometric properties of the Inventory of Personality Organization for Adolescents*. Adolesc. Psychiatry 2017; 7(2): 127–151. Doi: 10.2174/2210676607666170607141146.
37. Wojtynkiewicz E, Głogowska K, Sękowski M. *The Inventory of Personality Organization for Adolescents – Polish adaptation*. In preparation; 2025.
38. Young KS. *Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder*. Cyberpsychol. Behav. 1998; 1: 237–244. Doi: 10.1089/cpb.1998.1.237.
39. Poprawa R. *Test problematycznego używania Internetu. Adaptacja i ocena psychometryczna Internet Addiction Test K. Young*. Przegl. Psychol. 2011; 54(2): 193–216.
40. Kim JH. *Multicollinearity and misleading statistical results*. Korean J. Anesthesiol. 2019; 72(6): 558–569. Doi: 10.4097/kja.19087
41. Larrain ME, Zegers B, Trapp A. *Do adolescents compromise their identity when chatting on the Internet?* Int. J. Appl. Psychoanal. Stud. 2007; 4(2): 91–109. Doi: 10.1002/aps.126.
42. Muchnick R, Buirski P. *Social media as organizing but not transforming self-experience*. Int. J. Psychoanal. Self Psychol. 2016; 11(2): 142–151. Doi: 10.1080/15551024.2016.1141608.
43. Sánchez-Fernández M, Borda-Mas M, Mora-Merchán J. *Problematic Internet use by university students and associated predictive factors: A systematic review*. Comput. Hum. Behav. 2023; 139: 107532. Doi: 10.1016/j.chb.2022.107532.
44. Schimmenti A, Caretti V. *Psychic retreats or psychic pits?: Unbearable states of mind and technological addiction*. Psychoanal. Psychol. 2010; 27(2): 115–132. Doi: 10.1037/a0019414.
45. Rosegrant J. *Technologically altered reality inside the therapist's office*. Psychoanal. Psychol. 2012; 29(2): 226–240. Doi: 10.1037/a0025329.
46. Kohut H. *How does analysis cure?* Chicago: University of Chicago Press; 1984.
47. Lingiardi V. *Playing with unreality: Transference and computer*. Int. J. Psychoanal. 2008; 89(1): 111–126. Doi: 10.1111/j.1745-8315.2007.00014.x.

Autor korespondencyjny: Ewa Wojtynkiewicz
e-mail: ewa.wojtynkiewicz@gmail.com